

"Tri fanta" v Beogradu

Mlada Srbkinja brez slovenskih korenin pripravlja UČBENIK SLOVENŠČINE ZA SLOVANE

(Jan Predan)

DARKA ZVONAR PREDAN

"Moja šolica." Tako pravi Milica Poletanović najeti garsonjeri, v kateri poučuje svoje mlade in manj mlade učence, od pet do 55 let, angleščino in slovenščino. Šestindvajsetletnica iz vojvodinske Crvenke, mesteca med Somborjem in Novim Sadom, zdaj pa že nekaj let Beograjkanka, ki je na beograjski Filološki fakulteti doštudirala angleščino in slovenščino kot prvi jezik, zraven pa še španščino, ima dela več kot dovolj. Če bi le bilo še zaslužka toliko, se zasmije, ko potrkam na njena vrata, da bi napisala zgodbo o Srbkinji, ki se je sredi Beograda zapisala slovenščini.

Miličina slovenščina je skoraj brezhibna, brez naglasa, niti Ljubljana, v kateri je zaradi študija preživela leto dni, zdaj pa se tja vsaj enkrat letno vrača na seminar, je ni "pokvarila". V Beogradu je slovenščino vpisala pri profesorici Maji Đukanović, na oddelku za splošno jezikoslovje, saj katedre za slovenščino, kljub temu da se Đukanovičeva zanjo vztrajno bori, na univerzi še vedno ni. Milica je bila med prvimi srečneži, prva generacija torej, ki so imeli sploh možnost študirati slovenščino od prvega letnika naprej - in to z vsemi predmeti od fonologije in fonetike do prevajanja. Pred tem so lahko izbrali slovenščino samo kot izbirni predmet. Ta prva skupina študentov je bila majhna, kakšnih 12 jih je bilo, študij jih je končalo menda pet. Število študentov slovenščine pa je od tedaj močno naraslo. Ker se gospodarski odnosi med državama razvijajo, tako si ta naval razlaga Milica: "Večina študentov bi rada delala v slovenskih podjetjih oziroma njihovih srbskih predstavništvih." Nekateri Miličini sošolci zdaj res delajo tam, najde pa se tudi kdo, ki še vedno nima službe. Tudi Milica, ki bi bila srčno rada nadaljevala kariero na fakulteti, a v upanju nanjo ni držala križem rok. Odprla je svojo "šolico", poleg poučevanja pa še prevaja - za Mladinsko knjigo, za Laguno, za nekatere slovenske in tudi hrvaške prevajalske agencije.

Dve kavi gresta težko v uho

V glavnem so imeli Miličini sošolci slovenske korenine, Milica ne. Pravzaprav je prišla študirat španščino, potem pa se je po pogovoru s profesorico Đukanović odločila za slovenščino. Ker je želela študirati nekaj novega, "ne tako popularnega", pravi, pri tem jo je vodila tudi misel, da bodo odnosi med Srbijo in Slovenijo vedno boljši in tudi možnosti za zaposlitev več. Zdaj se hodijo k njej učiti v glavnem zdravniki, ki želijo iz Srbije, ker služb ali pa specializacije doma zanje ni. Tudi v Sloveniji so nekatere specializacije, recimo kirurgija, zdaj omejene, pravi Milica, tako da odhajajo v Slovenijo manj kot poprej, a še zmeraj kar precej. V glavnem sanjajo o zasebni praksi. In boljšem zaslužku seveda, navsezadnje, tako Milica, stane dežurstvo v Srbiji 20 evrov, v Sloveniji od 200 do 400. Poleg strokovnega izpita, tako zahtevnega, da trajajo priprave nanj najmanj poldrugo leto, jih čaka v Sloveniji tudi obvezen izpit iz slovenščine na visoki, ne le na osnovni ali srednji ravni. Ker se je v teh kriznih časih tudi precej podražil, s 150 na 400 evrov, se ne splača oditi nanj nepripravljen, zato Milici dela ne bo zmanjkalo. Tudi otroci, ki jih uči, so ali otroci zdravnikov, ki gredo delat v Slovenijo, ali potomci Slovencev. Pri podajanju znanja se Milica z gradivom poskuša znajti, kakor ve in zna, s slovenskimi časopisi in posnetki, učence vodi na beograjske dneve slovenskega filma ... "Da bi se počutili bolj slovensko ...," pravi. Težko je, ker ne morejo gledati slovenske televizije, ker v Beogradu slovenskih časopisov ni oziroma jih je mogoče kupiti samo na enem mestu. Zato sta se s profesorico Majo Đukanović tudi odločili, da pripravita slovenski učbenik. Milica ga je večji del že napisala, profesorica bo recenzentka. Slovenski učbeniki seveda že obstajajo, a niso namenjeni posebej slovansko govorečemu območju. Po Miličini oceni se Srbi, Hrvati in Bosanci hitreje učijo slovenščine ali vsaj bolje razumejo slovenska besedila kot

Zdaj se hodijo k njej učiti v glavnem zdravniki, ki želijo iz Srbije, ker služb ali pa specializacije doma zanje ni

pripadniki drugi, "bolj tujih" narodov. Učbeniki slovenščine seveda so na voljo, a so napisani za "prave" tuje, Nemce, Avstrijce, Angleže, ne za slovanski Balkan. A tudi Miličini srbski študentje slovenščine naletijo na trde orehe: dvojino, naglas, sklone. "Srečala sem tri fanta," se posmeje, "je ena njihovih najpogostejših napak. In tudi 'dve kavi' jim nekako ne gresta v uho." Zdaj išče Milica donatorje, saj vse stane, tisk, oblikovanje, cedeki, ki bi jih rada dodala učbeniku zaradi učenja naglasa. Slovenskim podjetjem sponzorjem je pripravljena posvetiti več kot le skromno reklamo: "Zakaj ne bi imelo, recimo, Gorenje v učbeniku kar svoje lekcije?!" Sicer pa se najde med njenimi učenci slovenščine tudi kak ekonomist, čigar slovensko podjetje se je odločilo vlagati v njegovo znanje. Leto dni pa je Milica poučevala tudi tri skupine zaposlenih v enem od slovenskih podjetij v Srbiji, ker je njegov direktor hotel, da se delavci naučijo slovenščine. Uči pa tudi na skypu. Povpraševanje je, saj stane v Sloveniji 45 minut pouka 30 evrov, v Srbiji pa trikrat manj, 1200 din, torej se Srbu v Sloveniji bolj splača zateči po znanje k Milici za računalnikom v Beogradu.

Med Beogradom in Ljubljano

Milica hoče biti samostojna, tako je naučena od malih nog. V Beogradu je veliko mladih brezposelnih in živijo pri starših, kavarne so vedno polne, čeprav služb ni, očitno obstajajo hitri načini dostopa do denarja. Da, Beograd je odlično mesto za zabavo, ljudje so zadovoljni, čeprav ne delajo, odprti, vedno pripravljeni za šalo, radi pomagajo, pa ne zato, da bi te izkoristili, marveč iz veselja, Evropa je v tem drugačna. S Slovenijo vred, ki resda ni Norveška ali Švica, je pa njen standard še vedno precej boljši od srbskega, a Slovenci, tudi Miličine slovenske prijateljice, samo tarnajo. Če bi živeli v Sloveniji tako slabo kot v Srbiji, bi se pri vas že obešali, se strinja.

Svojo Vojvodino ima rada, ceni njeno multikulturalnost, počasnost,

ljudje tam so tišji, kulturnejši, a Beograd je živ, z nešteto možnosti za najrazličnejša zanimiva znanstva. V Vojvodini tudi ni služb, ljudje odhajajo, mit o bogati Vojvodini je res le mit. Vojvodina je v Miličinih očeh eno, Beograd drugo, preostala Srbija, s praznimi vasmi, nekaj tretjega. V prestolnici se vseeno najbolje živi, Miličini prijatelji v Vojvodini ali sploh ne delajo ali pa delajo tako, da si ne morejo privoščiti niti dopusta. Sama res dela od ponedeljka do sobote, od devetih do osmih, v soboto do treh, naporno je in za premalo denarja, če upoštevaš vložen trud in dodatno učenje, a je vseeno boljše kot nič. Doma v Vojvodini ne bi imela teh možnosti, veliko tamkajšnjih mladih gre v tujino; Švedsko, Norveško, v ZDA ...

O Sloveniji misli, zdi se, da iskreno, vse najboljšo: "Najboljši primer za vašo urejenost mi je mestni avtobus, tu se kaže kultura ljudi, ali se zavedajo, da je čisto ali umazano. Ljubljana se mi zdi urejena kot v pravljici, niti obnašanje niti način poslovanja nista podobna srbskemu. Če v slovenski Mladinski knjigi rečejo, da mi bodo izplačali honorar do prvega, to tudi naredijo. Tudi med tem, kaj pomeni biti profesor v Sloveniji, kaj pa v Srbiji, ni primerjave. Mladi imajo v Sloveniji še vedno več možnosti. Prijatelji iz Slovenije si lahko privoščijo, da pridejo k meni dvakrat na mesec, jaz ne, da bi šla k njim."

Milica je imela med študijem štipendijo, državno in občinsko, ki pa je znesla največ 50 evrov: "Pomislite, ste najboljši v generaciji, pa dobite 50 evrov. In se vprašaš, ali se splača vztrajati ali postati del onih, ki so odšli. Rada bi vztrajala, ker je najboljšo živeti v svoji državi, ker imam rada ta način življenja, tu so družina, prijatelji. Vendar bi raje delala nekaj bolj zanesljivega, morda na relaciji Ljubljana-Beograd. Zanima me marsikaj, kultura, mednarodni odnosi ... Nekaj bom morala spremeniti, ne morem živeti od tolažbe, saj bo boljše. V Srbiji zagotovo ne, vsaj kmalu ne." •